

Un om, un pictor – Constantin Cerăceanu

Gheorghe Dican

gheorghe.dican@gmail.com

Constantin Cerăceanu s-a născut la data de 29.10.1940 în orașul Drăgășani, județul Vâlcea, dar a domiciliat în Râmnicu Vâlcea. A fost elev al Liceului Nicolae Bălcescu, Colegiul Național Alexandru Lahovary de azi.

La început, după absolvire, ca ucenic al tatălui său, a pictat firme. După ce a lucrat un an și jumătate cu tatăl său, a hotărât să se angajeze la Combinatul de Prelucrare a Lemnului Râmnicu Vâlcea. Timpul liber și-l petrecea pictând acuarele după natură. Mai târziu va lucra în ulei, realizând picturi de dimensiuni mici.

În 1959 dă admitere pentru prima dată la Institutul Nicolae Grigorescu din București. Nu reușește, mai ales din cauza stilului său nonconformist care-l împiedică să se adapteze structurii examenelor de admitere din vremea aceea.

În 1960 reușește să fie admis la acest institut, unde a fost elevul maestrului Corneliu Baba.

După obținerea licenței în anul 1966, pictorul este repartizat ca profesor de desen la Școala Generală nr. 4 din Râmnicu Vâlcea, unde a activat până în 1992 când a fost pensionat pe caz de boală cu diagnosticul de schizofrenie paranoidă.

Din 1992 și până în 2006, când survine decesul lui Constantin Cerăceanu în urma unui cancer la plămâni, majoritatea timpului și-l petrece prin spitale. Mai întâi la Măciuca, apoi la Păușești Măglași, iar în final, la Centrul de Îngrijire și Asistență Zătreni, județul Vâlcea.

Viața culturală a Râmnicului în anii 80 era extrem de redusă. Două cinematografe aveau filme slabe, din ce în ce mai proaste, pe care statul comunist își putea permite să le cumpere în condițiile în care poporul strângea cureaua și supraviețuirea era din ce în ce mai grea. O bibliotecă cu un sediu impropriu desfășurării în condiții normale a unei astfel de activități, un teatru de amatori fără actori profesioniști.

Artiștii plastici profesioniști, puțini la număr, erau organizați într-un cenenclu care funcționa sub umbrela Filialei UAP Sibiu. Singurele evenimente culturale importante și extrem de așteptate la Râmnic erau spectacolele de teatru pe care trupele din București le organizau în provincie. Atunci sala de spectacole a Casei Sindicatelor era neîncăpătoare, iar biletele erau insuficiente pentru toți cei care voiau să vizioneze spectacolul venit de la centru, din capitală. Expozițiile organizate la Galeriile de Artă erau eterogene și inegale ca valoare a lucrărilor, artiștii nefiind organizați pe baza unor criterii sau reguli clare. Astfel, expuneau „la grămadă” artiști amatori și profesioniști, toți însă supravegheați de ochiul vigilent și părintesc al tovarășilor de la Comitetul de Cultură și Educație Socialistă.

Într-o astfel de expoziție l-am întâlnit pentru prima dată pe Constantin Cerăceanu. Era un om sobru, serios, extrem de retras și foarte pedant, îmbrăcat impecabil, în costum închis la culoare, cu cămașă albă și cravată neagră. Era zgârcit la vorbă, de fapt era chiar o persoană taciturnă ce părea că trăiește într-o altă lume. M-a surprins atunci aerul lui singuratic și degajarea aproape totală față de tot ce se petrecea în jur. Era modest și simplu în același timp.

L-am întrebat de ce nu expune mai des. Răspunsul a fost că nu consideră despre sine - să fi fost ironie? să fi fost modestie dusă la extrem? - că face o pictură care să răspundă tipului modern de căutare și se teme că realizările sale în plan artistic nu sunt de actualitate. Cum s-ar spune azi, considera că nu era „în trend”.

În perioada aceea pictura lui mi se părea neobișnuită, aproape ciudată. Peisaje din periferia orașului, lipsite de pitoresc, naturi statice cu obiecte banale, toate realizate cu pastă groasă, din tub, amintind de Van Gogh... O reîntoarcere la figurativ, dar la un figurativ dramatic în spatele căruia se simțea o trăire puternică. Pictura lui Cerăceanu mă intriga și mă emoționa în același timp. Era mai greu pentru mine atunci să înțeleg la adevărata dimensiune pasiunea cu care artistul trăia fiecare gest, fiecare culoare aplicată pe pânză, fiecare motiv pe care-l aborda. Având în vedere tipul propriu de căutări și propriile-mi ambiții artistice avangardiste de la acea vârstă ce depășea cu puțin douăzeci de ani, eram mai degrabă înclinat să raporteze demersul artistic al lui Constantin Cerăceanu la căutările și la realizările mele în plan artistic. Ceva mai târziu am început să înțeleg în profunzime arta acestui om căruia pictura îi curgea prin vene. Și tot mai târziu am găsit explicații, de fapt răspunsuri la multe dintre întrebările pe care mi le puneam atunci.

Cu un an înainte de a se stinge, a fost vizitat la spital de către criticii de artă Pavel Șușară și Aurelia Mocanu. La întrebarea lui Pavel Șușară de ce nu pictează mai mult, el a răspuns: „Nu pot, pe mine pictura mă consumă”. Abia acum realizez ce semnifica tăcerea lui din vremea când l-am întâlnit întâia oară.

În 1996 m-am gândit să-i organizez o expoziție personală. Nu-l mai văzusem de mulți ani, nici pictura lui nu-mi mai era cunoscută. Mă obseda în schimb imaginea lui din anii 80 când l-am cunoscut. Era, practic, curiozitatea artistului pentru alt artist a cărui operă îi stărnise curiozitatea și care îl emoționase cu mult timp în urmă.

Aflând că de trei ani se află la sanatoriul de la Măciuca, singur și aproape părăsit de toată lumea, m-am hotărât să-i fac o vizită.

După această vizită i-am organizat prima expoziție care a avut loc la Galerile de Artă Râmnicu Vâlcea în anul 1997.

Mult mai târziu, undeva, într-o galerie din București, lumea artistică din România avea să se întâlnească cu un nou nume în arta românească. Expoziția organizată de Pavel Șușară la Galeria „Ștefan Luchian” făcea cunoscută și recunoscută arta maestrului Constantin Cerăceanu.

Cine este Constantin Cerăceanu în pictura românească? Studentul lui Corneliu Baba care, surprinzător, a pictat în manieră ciucurentistă, a fost numit de presă și chiar de critica de specialitate „Van Gogh al picturii române”.

„Constantin Cerăceanu, practic, n-a existat în arta românească și, în afara unui cerc foarte restrâns de prieteni, nimeni nu i-a cunoscut pictura (...) pentru că opera lui s-a istoricizat în mod abuziv și în plină contemporaneitate, iar acest lucru face din judecata critică un exercițiu cu totul nefiresc. Astfel, deși artistul zace dramatic într-un con de umbră, el nu a ajuns acolo printr-o regresie a percepției publice, printr-o ieșire tăcută din decor, ci acolo a fost întotdeauna, iar târzia sa apariție publică echivalează cu descoperirea surprinzătoare a unui ciudat fenomen natural. Și Constantin Cerăceanu chiar asta și este: un impresionant fenomen natural¹” sau:

„E obligatoriu ca interesul pentru Constantin Cerăceanu să se concentreze de aici înainte asupra calităților înnăscute ale unui artist format în clasa unui mare maestru – Corneliu Baba – și pe care n-ar fi exclus ca posteritatea să-l judece cel puțin ca pe un egal al acestuia, cândva²”.

Universul tematic al picturii lui Constantin Cerăceanu este extrem de restrâns: naturi statice cu obiecte și flori în care, din când în când, apar elemente ce evocă copilăria, peisaje austere din cartierul industrial, cunoscut sub numele de „CPL”

¹Pavel Șușară – Text inclus în catalogul Cerăceanu

²Luiza Barcan – Ziarul „Adevărul Literar și artistic”, 10 martie 2007

(Combinatul de Prelucrare a Lemnului), unde a locuit și a lucrat o perioadă și compoziții în care apar interioare ale casei părintești. De remarcat silueta mamei prezentă relativ des în lucrări, surprinsă în diferite atitudini și care de fiecare dată sugerează o anume liniște, o atmosferă tihnită. Poate artistul a vrut să readucă pe pânză o perioadă fericită a vieții sale. Este, totuși, un univers închis în care pictorul își duce existența dramatică nu numai în plan artistic și în afara oricărui curent artistic la modă, ci chiar în plan personal, dincolo de lume...

Chipul mamei, apare uneori șezând, odihnindu-se pe treptele casei, alteori apare muncind în grădină. Mama nu lipsește de pe pânză nici atunci când pe aceasta artistul transpune interiorul casei, fiindcă o regăsim și aici, împletind. Imortalizată în diverse atitudini, întotdeauna prezentă, marcându-i pictura astfel cum i-a marcat și viața.

Silueta unui căluț bibelou sau jucărie în prim-planul unei naturi statice cu vas cu floare, carte și fructe, pe fundal având un tablou pictat tot de el, dă sentimentul unei libertăți limitate. Și totuși, în interiorul lui artistul trăiește fiecare culoare, fiecare tușă și, fără să fie tributarul vreunei școli deși știința culorii se vede în fiecare gest, pictura lui Constantin Cerăceanu este expresia libertății absolute.

Singura dată când simți prezența artistului în lucrările sale, indirect și atât de discret totodată, este atunci când el își populează naturile statice cu un tablou ce-i poartă semnătura aplicată cu claritate pe pânza pictată ce face parte din cadru și care se constituie ea însăși într-un obiect aparținând naturii statice pictate.

Curajul fantastic al alăturărilor cromatice în manieră fauvistă, aducerea în prim-plan a unor obiecte marginale lipsite de prețiozitate pentru alții, dar care au valoare pentru el, dă o nebănuită putere lucrurilor mici. Inevitabil, obiectele descrise de el trimit la copilărie, la spațiul restrâns al casei și al grădinii, al peisajului din imediata apropiere, chiar dacă acesta este auster, semi-industrial și lipsit de pitoresc.

Curtea barăcii din zona „CPL”, în care a locuit, este o compoziție în care derizoriul este ridicat la rang înalt: în stânga un perete vărui în alb murdar pe care este agățată o scară; acoperișul negru, al casei, din care cresc coșuri de fum cărămizii; două antene de televizor și firul care le leagă; un coteț, un gard sărăcăcios, un stâlp electric care iese din cadru; un vas cu o plantă înflorită și undeva, la intrare, silueta mamei așezată pe trepte. Compoziția este într-o notă dramatică, deschizând ușa către un univers sărăcăcios, de mahala. Un univers în care artistul a viețuit și a creat. În toate lucrările lui se ghicește același dramatism al tușei, al alăturărilor cromatice, al obiectelor transfigurate, el fiind detașat de lumea în care trăiește căreia parcă nu-i aparține. Constantin Cerăceanu trăiește într-un univers pe care și l-a reconstruit din lucruri mărunte și pe care îl contemplă din exterior.

În noaptea de 4 spre 5 august 2006, la Căminul Spital Zătrei, Constantin Cerăceanu trece în eternitate în urma unei lungi și grele suferințe. Iar în data de 7 august, într-un nemeritat anonim, este înhumat la cimitirul „Sfântul Ion” din Râmnicu Vâlcea. Cortegiul funerar număra șapte persoane...

Summary

The painter Constantin CERACEANU was born in Drăgășani, Vâlcea County and he spent most of his life in Râmnicu Vâlcea. His entire work, which "consumes" him as he himself says, a work that moves the viewer and equally astonishes him, is characterized by the drama of his entire existence.

Tablouri din colecția Muzeului Județean "Aurelian Sacerdoțeanu" Vâlcea
(autor: Constantin Cerăceanu)

